

ANTONIO DÍAZ ZAMORA

Una vocació complida

Antonio Díaz Zamora, històric del teatre valencià, ha estat nomenat primer director del Centre Dramàtic de la Generalitat. Una aposta forta per a un dels indiscutibles —bé que discutit— professional del nostre teatre.

Julio A. Mánez

Antonio Díaz Zamora, flamant director del Centre Dramàtic, és home tranquil i reposat, tot i que en la lluisor dels seus ulls darrere la muntura daurada de les seues ulleres acuradíssimes s'albira la inquietud que, a risc de ser un tant coent, es pot atribuir a l'artista. També en la seua manera de caminar —acostuma a desplaçar-se a la manera d'un lleu navili— s'observa la meticulositat de qui atorga alguna importància a la construcció del propi gest. Coherència en el propòsit elegant, aquesta és la impressió que ni de bon tros no desmenteix la inflexió d'una veu educada en la parsimònia reflexiva. I com l'amable lector ho deu ignorar tot a propòsit d'una qüestió tan delicada, no serà sobrer remarcar que la veu d'Antonio Díaz acaricia les paraules abans d'eixir dels seus llavis, que les acotxa amb la cura exquisida de qui sap que res no serà dit —això és, pensat— debades. De les seues mans, pulcres, expressives i estilitzades, se'n parlarà a mesura que la seua persona serà consumida pels professionals de la imatge.

—*Bé, Antonio, sembla que la teua vinculació al món del teatre comença des de molt jove...*

—Vaig conèixer el teatre de molt menut, i jo diria que en tots els seus aspectes, o si més no en els més importants. La família del meu pare era propietària del teatre Ruzafa, així doncs, tenia lliure accés a les representacions, però també als assaigs i al teatre, a la sala.

—*Els teus records d'aquella època deuen ser esplendorosos.*

—Assistia als prolegòmens de la representació, és cert, i estava en contacte amb aspectes de la professió que escapaven a l'espectador de butaca. Però també acudia, com a especta-

dor, a altres teatres. La vida teatral a València era aleshores molt rica i molt diversa. Podies veure, doncs, comèdia, revista, sarsuela..., és a dir, un repertori ampli d'allò que el teatre era aleshores a València.

—*Amb uns tals antecedents, que personalment envege, no és estranya la teua dedicació posterior al teatre.*

—No cregues que tot era tan fàcil. En realitat, aquella època d'infància, amb aquella relació immediata amb el teatre, es veié sotmesa més tard a les proves que ha de passar tot adolescent. Col·legis i estudis, preocupació dels pares per la vocació dels fills, indefinició confusa a propòsit del futur... Molt menut encara, em van regalar la maqueta d'un escenari amb tots els seus elements complets: telers, telons pintats, teló de boca, etcètera. Era una maqueta construïda pels professionals del teatre, i hi vaig començar a assajar, bé que il·lusòriament, els meus primers espectacles. Després, ja que s'ha d'estudiar alguna cosa més seriosa —des del punt de vista de la meua família—, matricular-se en la Universitat, arribar a certs acords...

—*Però el verí del teatre, el duies, ja molt a dins.*

—El verí del teatre i les seues possibilitats, sí. Quan arriba el moment de la definició respecte a la família, jo em matricule en Dret i Filosofia i Lletres, i arribem a una espècie de pacte. Jo em comprometo a no abandonar els estudis mentre la meua vocació teatral no es consolide, i obtinc a canvi el permís per a no abandonar el teatre.

—*Però tu comences com a actor...*

—Sí, i potser això és el que més

preocupava la meua família, perquè ja saps que aleshores tots estaven molt preocupats pel futur —i per la vida— dels actors. Però tampoc no em conformava amb el fet de ser només actor. Així doncs, mig per pressió familiar, mig per la meua vocació autèntica, prompte em veig abocat a la direcció escènica, que jo associava a la idea de globalitat i de responsabilitat total sobre l'espectacle. És a dir, que si del director depèn el resultat del muntatge, aleshores jo seria aquest director. Això, ho vaig tenir molt clar des d'aquell moment, i és una convicció que no ha deixat d'ampliar-se fins afectar esferes distintes de la direcció, com ara el treball dels actors, la gestió de l'espectacle, l'ensenyament.

—*¿Com era el clima cultural en la València d'aquells anys?*

—Doncs fonamentalment opressiu, quasi asfixiant. Hi havia poques persones de les quals es pogués aprendre res i els cercles que es podien freqüentar eren molt limitats. Hi havia la llibreria Rigal, que ens duia llibres de teatre en edicions argentines i mexicanes; alguns pintors, com ara Michavilla, que va col·laborar amb nosaltres

tat, vam introduir a València el teatre d'avantguarda, i moltes voltes la premsa ens dedicava més atenció que a les companyies més professionals.

—*Tu fundes la primera acadèmia d'actors que s'obri a València.*

—Estava molt preocupat pel treball de l'actor, per la seua formació. Al Teatro Club disposàvem d'actors majors professionals, d'un nucli semi-professional i d'altres persones que desitjaven ser actors. No era difícil confeccionar el repartiment, però el desfasament en el conjunt actoral a voltes era inevitable. Quan s'acaba el Teatro Club, a partir de l'experiència acumulada em plantege contribuir a la formació de l'actor i òbric una acadèmia d'actors.

—*I el pas següent és l'Escola d'Art Dramàtic.*

«M'agradaria que el Centre Dramàtic fos Centre Dramàtic».

—Aleshores estava vinculada al Conservatori. Fou reorientada com a Escola Superior d'Art Dramàtic i Dansa, i m'encarreguen el disseny dels cursos d'interpretació. Vaig acceptar a condició que l'assignatura s'ampliàs a matèries paral·leles. Després, vaig traure'n la càtedra per oposició i més tard em van nomenar director de l'Escola.

—*En tot aquell temps, deixes una mica de costat el teu treball com a director escènic.*

—No del tot. Tot just eixit de l'experiència del Teatro Club, òbric la sala Quart-23, actual Teatre València. Es tractava d'oferir una plataforma professional als nostres actors i d'invitar altres grups a representar-hi els

seus muntatges. Jo mateix hi vaig muntar *Las Salvajes en Puente San Gil*, de Martín Recuerda, i per la sala passen molts grups d'aleshores, com Tàbano i d'altres. L'experiència fou molt estimulante, però ho haguérem de deixar per problemes econòmics.

—*I la frustració d'El Engañao...*

—Això fou en la famosa època de l'obertura política de Pío Cabanillas. El ministeri va prometre unes ajudes per a l'espectacle, que es pensava dur per tota la península. S'abandona l'obertura, i el projecte esdevé, sense més, irrealitzable. Era molt car i hi implicava molta gent, per tant no podiem dur-lo a terme amb els nostres propis mitjans.

—*A partir d'aleshores, et refugies en un cert silenci com a director d'escena.*

—El problema, per a mi, estava en el fet que no veia quines coses més podia fer a València. Amb quasi cinquanta muntatges a les meues espatlles, em semblava que la meua situació ací com a director havia fet sostre. Vaig tenir ofertes, algunes de molt bones, per marxar a Madrid, inclús vaig tenir alguns contractes per a firmar damunt la taula. Però sempre vaig pensar que em convenia més restar ací. Aleshores vaig prendre certa distància del meu treball com a director, però no en la meua dedicació teatral, que vaig centrar en l'ensenyament.

—*El teu muntatge més recent és Flor de Otoño.*

—Sí. El pas de Rodolf Sirera per la direcció de Teatres de la Diputació va dinamitzar bastant el nostre teatre. Em va oferir l'oportunitat de realitzar un projecte, i jo li vaig suggerir *Flor de Otoño*. El vam fer, jo crec que va quedar bé, i l'acollida del públic en dona testimoni.

—*Les teues funcions com a director del Centre Dramàtic, ¿inclouen la direcció d'algun espectacle?*

—L'experiència dels teatres institucionals indica que el director munta un o dos espectacles a l'any. Crec que això és el normal.

—*¿Què t'agradaria que és digués del Centre Dramàtic d'ací a, per exemple, tres anys?*

—La xifra està ben triada, perquè els dos primers anys caldrà dedicar-los més aviat a problemes d'estructuració i la presa de contacte amb el públic. I bé, el que m'agradaria que es digués és que, en efecte, el Centre Dramàtic és un Centre Dramàtic. Ja em conformaria amb això. Estic persuadit que així serà. □

des del principi en el Teatro Club Universitario, la meua amistat amb Juan Gil-Albert.

—*L'antifranquisme, ¿tu el vas viure de lluny o de prop?*

—Era impossible viure'l de lluny, ja que qualsevol amant de la cultura era naturalment antifranquista. I també perquè quasi tots els amics d'aleshores ho eren. Ara bé, sempre vaig considerar que la meua contribució havia de consistir sobretot a aprendre a fer bé les coses que m'interessaven, és a dir, a no deixar-me encomanar la misèria imperant.

—*L'ingrés en la Universitat coincideix amb els teus primers passos en el teatre.*

—Ja havia fet alguna cosa, com a actor en el primer any de facultat i després duc el Teatre de l'Ateneu, i al cap de poc organitzem el Teatro Club Universitario, una experiència pràcticament professional en la qual creem un equip que abraçava tots els aspectes del teatre. Després, m'encarreguen la direcció del TEU de València, on estic dos anys muntant tres o quatre espectacles per temporada. Beckett, Arrabal, Delaney, Pinter... En reali-